

Vlaams
Parlement

vergadering **C279**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 26 juni 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Rob Beenders aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de hoge raming van de waterfactuur door de drinkwatermaatschappijen – 2251 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de link tussen veeteelt en gezondheid – 2290 (2017-2018)	6
VRAAG OM UITLEG van Lydia Peeters aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het everzwijnbeheer in de faunabeheerzones – 2295 (2017-2018)	11
VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europese actieplan om minder te couperen bij varkens – 2243 (2017-2018)	14
VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over nieuwe undercoverbeelden van wanpraktijken in de pluimveesector – 2288 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het welzijn van landbouwdieren – 2289 (2017-2018)	16

VRAAG OM UITLEG van Rob Beenders aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de hoge raming van de waterfactuur door de drinkwatermaatschappijen – 2251 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Beenders heeft het woord.

Rob Beenders (sp.a): Ik wil het hier graag hebben over de ramingfacturen. De klanten van een watermaatschappij krijgen regelmatig een oproepingskaart om een meterstand door te geven. Het is logisch dat mensen de juiste meterstand doorgeven zodat er een juiste afrekening kan gebeuren. Nu blijkt echter dat mensen, niet altijd te kwader trouw, die oproepingskaart missen. Dan bestaat er een regelgeving die bepaalt dat er een procedure start waarbij de klant een herinnering krijgt en veertien dagen de tijd heeft om zijn meterstand door te geven. Mist de klant die tweede oproeping opnieuw, dan zal een raming worden gemaakt op basis van het verbruik dat gekend is van die specifieke klant.

Ik denk dat dit een juiste regelgeving is en een logische aanpak om de mensen de kans te geven om een tweede keer die meterstand door te geven. Het lijkt me ook logisch dat op basis van het gekend verbruik een factuur wordt opgesteld, maar het lijkt me niet logisch dat die ramingfactuur zo wordt opgesteld dat exuberant veel wordt gefactureerd in verhouding tot het gekende verbruik van die abonnee.

Het blijkt ook geen individueel probleem te zijn. Uit cijfers blijkt dat 30 procent van die gestuurde ramingfacturen heel snel moet worden aangepast omdat de klant reageert dat die factuur niet klopt. Ofwel is de factuur te hoog, ofwel zitten er andere fouten in. Dat betekent een groot aantal administratieve lasten die resulteren uit het versturen van die ramingfacturen.

In de volksmond worden die ramingsfacturen ook wel shockfacturen genoemd omdat heel wat van die facturen een bijzonder hoog bedrag bevatten, wat toch niet de bedoeling kan zijn.

Minister, waarom houden watermaatschappijen geen rekening met realistische ramingen en factureren ze soms tot 200 kubieke meter water voor een alleenstaande?

De Watergroep reageert in de media en stelt dat ze effectief een verhoogde raming opmaken als er niet tijdig wordt gereageerd op de oproepingskaart om een meterstand door te geven. In het waterverkoopreglement heb ik nergens gevonden dat een verhoogde raming mag worden opgemaakt. Kunt u daar wat meer duiding bij geven?

Op welke manier kunt u vanuit het beleid ingrijpen in de opmaak van die ramingfacturen zodat het realistische ramingfacturen worden en geen excessieve? Wordt deze problematiek mee opgenomen in de evaluatie van het waterverkoopreglement? Hoeveel staat u met de evaluatie van het waterverkoopreglement?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Volgens de informatie van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) als toezichthouder houden de watermaatschappijen in principe rekening met realistische ramingen, gebaseerd op vorige meteropnames. In tegenstelling tot wat u beweert, is een effectieve meterstand sneller beschikbaar dan na drie jaar. In de praktijk is dit bij de overgrote meerderheid van de klanten na één jaar.

De stap naar die hogere ramingen mag niet zomaar gezet worden. Ik verwacht hierin een billijke houding van de publieke drinkwatermaatschappijen. De klant krijgt meerdere mogelijkheden om de meterstand door te geven of een aflezing ervan door het waterbedrijf mogelijk te maken. Het is dus belangrijk te benadrukken dat de klant in deze gevallen zijn verplichting tot het doorgeven van de watermeterstand niet nakomt, wat cruciaal is om tot een correcte kosten-aanrekening te komen.

In een bepaald jaar kunnen er goede redenen zijn waarom een klant de meterstand niet doorgeeft, bijvoorbeeld een lange reis of een langdurig verblijf in een ziekenhuis. Voor dergelijke situaties verwacht ik begrip van de drinkwatermaatschappij. Maar het kan ook niet dat een klant jarenlang geen meterstand doorgeeft en niet ingaat op een verzoek tot opname van de meterstand.

In de mogelijkheid om het waterverbruik te ramen, is voorzien in artikel 13 van het Algemeen Waterverkoopreglement. Dit artikel stelt dat wanneer de watermeterstand niet verkregen werd, alleen een raming kan worden gedaan die gebaseerd is op een geraamd of bij vorige opnames genoteerd verbruik. Voor bewust te hoge ramingen is er op dit ogenblik geen rechtsgrond.

In het kader van de evaluatie van het Algemeen waterverkoopreglement wordt onderzocht op welke manier invulling kan worden gegeven aan de vraag van de watermaatschappijen om klanten die hun meterstand niet doorgeven, alsnog te bewegen tot het doorgeven van die meterstand. Het niet toelaten van een controle van de watermeter door de watermaatschappij is een mogelijke reden om een afsluitingsprocedure te starten. Dit is echter een zware procedure met een vergaand gevolg. Het is aangewezen om te evalueren welke alternatieven er zijn.

Hoewel uit een eerste inventarisatie door de VMM blijkt dat de watermaatschappijen hier niet onachtzaam mee omgaan, is het alleen zinvol om hiervoor een kader te ontwikkelen wanneer dat garandeert dat de aanpak proportioneel is. Dit ligt op tafel en wordt besproken met alle betrokken partijen, waaronder de klankbordgroep voor de opvolging van het Algemeen waterverkoopreglement.

Wie zit daarin? De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de Vlaamse Ombudsdienst, de VVSG, de WaterRegulator en verscheidene armoedeorganisaties. Een aanpassing van het algemeen waterverkoopreglement of een uitwerking van een afsprakenkader tussen de toezichthouder en de watermaatschappijen of een combinatie daarvan zijn mogelijk. Mijn voorkeur gaat uit naar duidelijke strikte regels om de klant ook voldoende te kunnen beschermen. Op termijn kan de inzet van slimme meters een antwoord zijn. Wat de timing betreft, willen we in het najaar tot een ontwerp komen, dat met alle belanghebbenden is afgetoetst.

De voorzitter: De heer Beenders heeft het woord.

Rob Beenders (sp.a): Minister, ik dank u voor uw duidelijk antwoord. Het verontrust mij dat De Watergroep expliciet zegt dat ze een verhoogde raming uitsturen wanneer door de klant geen meterstand wordt opgegeven. Dat communiceren ze publiekelijk, en daar is geen rechtsgrond voor.

Ik ben het helemaal eens met de toepassing van de regelgeving: als er geen meterstand wordt doorgegeven moet er op een bepaald moment een raming gemaakt worden van het verbruik op basis van vroeger gebruik dat gekend is. Dat is een goede wetgeving. Watermaatschappijen hebben nood aan die bescherming voor het geval de klant, om welke reden ook, zijn meterstand niet doorgeeft.

Ik vind wel dat u als minister het signaal moet geven dat een watermaatschappij niet zelf zomaar kan beslissen om een verhoogde raming te sturen. Ik werd een

half jaar geleden gecontacteerd over een individueel geval, althans dat hoopte ik, maar intussen heb ik tientallen reacties binnen van mensen die facturen krijgen voor een verbruik van 200 kubieke meter voor een alleenstaande.

Ik heb zelf contact gehad met De Watergroep, die antwoordt dat ze een 'shockfactuur' sturen aan klanten die niet willen luisteren, omdat ze het zouden voelen. Daarom vraag ik u via de regeringscommissaris of via welke weg ook het signaal te geven, desnoods aan alle watermaatschappijen dat ze regelgeving moeten toepassen zoals ze is vastgelegd. Ze moeten stoppen met facturen te sturen op basis van verhoogde ramingen. Het is een probleem als ze die expliciet verhogen om op die manier zeker te zijn van inkomsten om eventuele wanbetalingen van toekomstige facturen te dekken. Het gaat dikwijls om mensen uit een doelgroep die niet goed weet wat te doen als zo'n factuur in de bus valt. Minister, zult u aan de watermaatschappijen het signaal geven dat verhoogde ramingfacturen echt niet kunnen?

De voorzitter: De heer Nevens heeft het woord.

Bart Nevens (N-VA): Mijnheer Beenders, we moeten het probleem leggen waar het moet liggen, namelijk bij de consument, die bewust of onbewust vergeet om zijn meterstand door te geven. Er zijn meteropnemers die aan huis komen om de meterstand op te nemen. Als er niemand aanwezig is, steken ze een kaart in de brievenbus. De klant kan via sms, de webstek of via de post of de telefoon de meterstand alsnog doorsturen. Er zijn dus een aantal mogelijkheden om op een gemakkelijke manier een ramingfactuur te vermijden. Als de meterstand niet wordt doorgegeven, moet er een factuur worden opgemaakt op basis van een verbruik dat in het verleden is genoteerd. De consument heeft dat zelf in de hand en kan zelf zorgen dat hij een correcte factuur krijgt door zijn meterstand op te geven. Ik dacht dat er zelfs een verplichting is dat meteropnemers om de zoveel jaar daadwerkelijk de meter moeten kunnen zien, om fraude en technische problemen te vermijden.

Het gaat hier dus om uitzonderingen, en de enige oplossing is volgens mij de digitale meter, waarmee men vanop afstand het verbruik kan noteren. Dan hoeft de klant niet de moeite te doen om de meterstand door te geven. We kennen de voordelen van de digitale meter, maar ik had begrepen dat u geen voorstander was van de investering in digitale meters ...*(Opmerkingen van Rob Beenders)*

Wat betreft de watermeter zit dat in de pipeline en zou dat de oplossing kunnen zijn, ook in verband met verliezen, defecte huisinstallaties en dergelijke anomalieën in het waterverbruik, waar de klant dan sneller van op de hoogte kan zijn.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Beenders, ik vind ook dat de regelgeving moet worden toegepast en ook het algemeen waterverkoopreglement. De VMM is toezichthouder. Ik heb bij de VMM de informatie opgevraagd en ze antwoorden dat ze vaststellen dat er in principe rekening wordt gehouden met realistische ramingen gebaseerd op vorige meteropnames. Het is inderdaad in het voordeel van de klant dat rekening wordt gehouden met de echte meterstand, maar als die niet wordt doorgegeven, kijkt men, ook bij De Watergroep, naar het verbruik van de voorbije jaren en maakt men op die manier een raming en een factuur. De klant krijgt verschillende kansen om de reële stand door te geven. Het is niet zo dat als het één keer vergeten wordt, er plots een hoge factuur wordt opgemaakt. Uiteraard moet de regelgeving worden nageleefd.

De voorzitter: De heer Beenders heeft het woord.

Rob Beenders (sp.a): Dank u wel. Ik zeg het zelf: de regelgeving moet worden nageleefd. Ik zeg u alleen dat dat in de praktijk niet gebeurt. En ja, het zou

ideaal zijn, mocht elke Vlaming, mocht elke abonnee zijn meterstand doorgeven zoals dat hoort, maar 4 procent van de abonnees doet dat vandaag niet. Er is regelgeving voor en ik vind dat een overheidsbedrijf dat moet respecteren. Als wij aanzienlijk veel klachten krijgen van mensen die een raming krijgen die exuberant is, en als de reactie van de watermaatschappij daarop is dat ze dat met opzet doet, dan vind ik dat we dat hier ter sprake moeten brengen, en dat u als bevoegd minister daar halt tegen moet zeggen. U zegt wat ik eigenlijk wil horen, maar u zegt niet dat u het signaal zult geven aan die watermaatschappijen dat ze daarmee moeten stoppen. Ik had liever dat antwoord nog van u gehoord. Ik heb de facturen hier allemaal in mijn bezit. Ik geloofde het in het begin ook niet, maar ik vind dat het niet kan dat watermaatschappijen goochelen met ramingsfacturen en exuberante bedragen vragen aan mensen om hun eigenlijk een shockeffect te geven. Minister, ik hoop dus nogmaals dat u het signaal geeft dat ze daarmee moeten stoppen en dat ze de wetgeving moeten volgen zoals die is vastgelegd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de link tussen veeteelt en gezondheid – 2290 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Voorzitter, minister, collega's, er zijn momenteel al veel aanwijzingen dat er daadwerkelijk relaties zijn tussen veeteelt en gezondheid, dat die gecoördineerd onderzoek vereisen en dat er aan de hand van een aantal conclusies, ook buitenlandse, nu al maatregelen kunnen worden genomen, zouden moeten worden genomen, zoals het bijstellen van de geurnormen, het verlagen van de reductienormen van de luchtwassers, afstandsregels enzovoort. In april van vorig jaar stelde de West-Vlaamse Milieufederatie (WMF) de literatuurstudie 'Intensieve veeteelt en gezondheid omwonenden West-Vlaanderen' voor. U kent ze. Hiermee wilde ze op de eerste plaats wijzen op de mogelijke gezondheidsgevolgen van de intensieve veeteelt voor de omwonenden.

Minister, naar aanleiding van een vraag in de commissie Landbouw vorig jaar verklaarde u het volgende: "In vele studies zijn tot nu toe heel wat zaken onderzocht. De causaliteit tussen de oorzaak en het gevolg kan nog niet eenduidig worden aangetoond. Daarom kan ik de oproep van de West-Vlaamse Milieufederatie alleen maar bijtreden. Zij vragen dat de federale onderzoeksinstellingen hun inspanningen en onderzoeken op dat vlak voortzetten en versterken. Ik kan het alleen maar eens zijn met die vraag." Dat is een belangrijk citaat, omdat de rest van mijn vraag eigenlijk over een soort politiek pingpongspel gaat.

Minister De Block verklaarde op haar beurt in de federale Commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing het volgende: "Het beperken van de milieu-effecten van de veeteelt en het meten van de milieugevolgen is eigenlijk een bevoegdheid van de Gewesten. Maar mocht het geagendeerd worden in het National Environment Health Action Plan, het nationale actieplan milieu/gezondheid, waar milieu- en gezondheidsministers van de deelstaten en het federale niveau samenwerken, dan zal ik er zeker de nodige aandacht aan besteden. Vanwege mijn bevoegdheid moet ik me beperken tot de vraag stellen wat de Gewesten en Gemeenschappen inzake deze problematiek ondernemen en of ze humane biomonitoring uitvoeren, die toelaat (...) gezondheids-effecten te meten. Ik ben ook bereid om meer informatie in te winnen door de

Hoge Gezondheidsraad aan te spreken (...) om de kwestie van de mogelijke gezondheidsgevolgen (...) te onderzoeken (...). Dit is echt een Vlaamse aanpak. Ik kan alleen maar aan de Hoge Gezondheidsraad een advies vragen (...).” Voor de rest moeten de gewesten dus het initiatief nemen, aldus nog minister De Block.

Minister, het initiatief zou dus bij de gewesten liggen, maar de gewesten verwijzen naar het federale niveau. Hoe zit dat?

Intussen bestaat er in Nederland wél zekerheid over dat er een verhoogde aanwezigheid is van longontstekingen waar veel veeteeltbedrijven zijn geconcentreerd. De rol van zoönosen is tot op vandaag te weinig onderzocht, maar er zijn aanwijzingen dat mensen in de buurt van veeteeltbedrijven een ander microbiom hebben. De effecten daarvan op de gezondheid worden daar verder onderzocht. Ook de verhoogde ammoniakconcentraties in de buurt van veeteeltbedrijven en akkerbouw leiden tot luchtwegenproblemen. Inzake de geurproblematiek werden eerste adviezen aan de overheid verstuurd, door de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), ook over de afstand tot intensieve veeteeltbedrijven. Alles wijst dus eigenlijk op een nood aan beperkende maatregelen, maar tegelijk ook aan meer inzicht.

Omdat ook het bestuur van de provincie West-Vlaanderen, dat zoals geweten de veeschuur van het land is – sorry voor mijn opmerking, maar ik ben West-Vlaaming, dus ik voelde me thuis –, zich ervan wilde vergewissen of de vergunningen op het vlak van volksgezondheid enige hiaten vertonen, bestelde het een literatuurstudie bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Hoewel het ILVO zijn expertise niet meteen opbouwde door onderzoek naar gezondheidseffecten, is die studie zeker een waardevolle aanvulling bij de inzichten van de WMF. Hoewel de finale conclusies van de studie door een aantal middenveldgroepen in vraag worden gesteld – er wordt bijvoorbeeld geconcludeerd dat een aantal veeleer positieve effecten op allergieën een evenwicht brengen met de negatieve, ik weet dat niet –, levert die dus wederom een aanvulling op de bestaande inzichten, en een suggestie qua onderzoek.

Daarop heeft de provincie West-Vlaanderen beslist om verder onderzoek te bestellen bij het ILVO. Binnen de projectgroep voor deze studie werden Vlaamse administraties en agentschappen betrokken, evenals universiteiten. In samenwerking met artsen die de WMF ondersteunen en de andere wetenschappers werd overeengekomen om een studie op te zetten. Die zou een eerste inzicht moeten geven in de mogelijke gevolgen voor de gezondheid, vooral dan die van in de veeteelt tewerkgestelden, evenals die van omwonenden. Die inzichten in de gezondheidseffecten bij mensen die zijn tewerkgesteld in de sector en dan ook de hoogste dosissen contaminanten innemen, kunnen een eerste beeld geven van die potentiële effecten op de mens, zeker voor wie maar op 15 meter van de stal woont.

Aangezien dit onderzoek echter de grenzen van de provincie West-Vlaanderen overstijgt, heeft de provincie zich op 4 juni teruggetrokken als financier van het onderzoek. De gewesten zeggen dus dat dit federale bevoegdheid is, de federale overheid zegt dat dit een gewestelijke bevoegdheid is, en de provincie zegt dat het haar petje te boven gaat en dat ze het doorschuift. Het gevolg is dus dat er verder niks gebeurt.

Minister, ik meen dat het beleid vandaag nog te veel is gebaseerd op aannames en modellen, die ook uitgaan van een optimale werking van toestellen zoals luchtwassers, van een beperkte impact op de gezondheid en van een landbouwdensiteit die niet is aangepast aan de werkelijkheid. Er is dus absoluut nog veel onderzoek nodig. Daarom heb ik de volgende vragen.

Erkent u dat de bevolking in de omgeving van veeteeltbedrijven – en ik baseer me vooral op Nederlands onderzoek – een hoge blootstelling kent aan geur, fijn stof en ammoniak? Erkent u dat deze stoffen gezondheidseffecten veroorzaken voor omwonenden in concentratiegebieden van veeteelt, vooral bij kwetsbare doelgroepen?

Zult u de handleiding intensieve veeteelt aanpassen, zodat ze wel rekening houdt met de recente inzichten over de effecten van de intensieve veeteelt op de gezondheid van omwonenden?

Werden er op vandaag bij omwonenden reeds immissiemetingen uitgevoerd voor fijn stof? Wat is de samenstelling hiervan? Werd er bij onderzoek ook hier – zoals in Nederland – vastgesteld dat er een veranderd microbioom aanwezig was bij omwonenden? Wat kunnen hiervan de oorzaken/gevolgen zijn?

In 2017 hebt u, naar aanleiding van het literatuuronderzoek van de Milieu-federatie, aangegeven het probleem aan te willen kaarten binnen het National Environment and Health Action Plan (NEHAP). Zijn er al stappen ondernomen om de problematiek daar aan te kaarten? Waarom wel/niet? Wat zijn de resultaten hiervan?

Kent u de aanzet van het onderzoek zoals het nu loopt met het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) als trekker? Erkent u dat dit onderzoek duidelijkheid kan geven over de effecten op omwonenden? Bent u bereid de financiering van het onderzoek te helpen garanderen?

Bent u bereid om, zoals uw federale collega suggereert, aan haar de vraag te stellen om advies in te winnen bij de Hoge Gezondheidsraad?

Werden er in het kader van dit onderzoek reeds budgetten vrijgesteld? Waarom wel/niet?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Caron, uw vraag kwam al aan bod in de commissie Landbouw. Zoals u zelf zegt, is er naar aanleiding van de berichtgeving een grondige literatuurstudie besteld bij het ILVO. Dat gebeurde in samenwerking met het provinciebestuur van West-Vlaanderen. Op basis van de diepgaande studie van het ILVO werd een en ander genuanceerd. Het is duidelijk dat er heel wat onbekenden zijn. In de beschikbare studies worden zowel licht positieve als licht negatieve gezondheidseffecten vastgesteld. Ook de verhoogde frequentie van longontstekingen is niet duidelijk aangetoond voor de diverse veehouderijtypes. Als zou blijken uit de studies dat er verhoogde risico's zijn, zullen er uiteraard bijkomende maatregelen worden genomen. Dat spreekt voor zich.

Het klopt dat er vraag is om een bijkomende studie te doen op basis van die grondige studie van het ILVO. Momenteel zijn de diverse diensten, de West-Vlaamse Milieufederatie (WMF) en het ILVO dit verder aan het uitschrijven. Het is de bedoeling om spoedig te komen tot een nieuw gedragen onderzoeksconcept. De financiering maakt daar deel van uit. Er zijn tal van Vlaamse overheden die middelen hebben voor onderzoek en ontwikkeling. Dat wordt verder bekeken.

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) heeft geen specifieke metingen naar omwonenden van veehouderijen. De VMM heeft wel de samenstelling van het fijn stof in Vlaanderen in kaart gebracht door het organiseren van diverse meetcampagnes. Ook meet de VMM op één achtergrondlocatie continu de chemische samenstelling van PM_{2,5} (Particulate Matter). De VMM doet dit sinds 2009 op monsters van de meetplaats in Retie. De chemische samenstelling van het fijn stof wordt bepaald door het dagelijks bemonsteren van een filter met de

gravimetrische referentiemethode, gevolgd door een chemische analyse in het labo van een op de vier filters in Retie.

Deze problematiek werd besproken op de vergadering van de Nationale Cel Leefmilieu en Gezondheid. Hier werd door het Voedselagentschap (FAVV) een presentatie gegeven over federaal contractueel onderzoek rond het voorkomen van Q-koorts, waar u naar verwijst. Bijkomend werd vanuit de federale administratie Gezondheid aan het FAVV en de Hoge Gezondheidsraad een advies gevraagd betreffende de evaluatie van het risico op Q-koorts voor de Belgische bevolking. Dit advies is volgens de informatie waar ik over beschik, nog in voorbereiding en dus nog niet definitief opgeleverd.

Bart Caron (Groen): Dat is een partieel antwoord op mijn vragen, minister. Toch bedankt.

Er zijn nog twee onbekenden. Een, is er overleg geweest met uw federale collega of via de Nationale Gezondheidsraad? U verwijst naar de studie rond Q-koorts, maar wie is nu eigenlijk bevoegd?

Twee, er is vraag naar een aanvullende studie waar het ILVO bij betrokken is. Men is inderdaad bezig aan het uitschrijven van het concept. De provincie heeft zich teruggetrokken als opdrachtgever. Is er een alternatief?

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Onafhankelijke): Ik ondersteun de vraag van de collega.

Als ik het goed begrijp, komt die studie er daadwerkelijk. Ze wordt nu uitgeschreven. De rol van de provincie West-Vlaanderen is me niet duidelijk, maar die studie komt er. Dat is goed nieuws.

Er is geen duidelijkheid omtrent de impact van de veehouderij op de omwonenden. Uit de literatuurstudie blijkt dat een en ander toch wel wijst op een mogelijk probleem, om het voorzichtig te stellen. Er is een verhoogd risico op zoonosen bij mensen die betrokken zijn bij de veehouderij en/of de vleesproductie. Er is een verhoogd risico bij kwetsbare bevolkingsgroepen. Dat zijn allemaal factoren die ons een beetje bezorgd mogen maken en wat meer studiewerk rechtvaardigen. Ik kijk samen met iedereen uit naar de resultaten van het onderzoek.

De voorzitter: Mevrouw Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): Het is heel belangrijk dat er een onderzoek komt. Er is al een deel onderzocht. Er komt nog onderzoek. Dat heeft de minister zeer duidelijk gesteld.

Ik vind wel dat men hier enorm aan het polariseren is. Men viseert weer specifiek de veeteelt of de landbouw. We weten nochtans dat er nog veel andere factoren verantwoordelijk kunnen zijn voor fijn stof. Ik denk aan het fileverkeer en dergelijke.

Mijnheer Caron, doordat het ILVO onderzoek doet, is het toch heel duidelijk dat alles inzake fijn stof wordt onderzocht. Het is ook een bevoegdheid van Vlaanderen. Ik begrijp dan ook niet goed waar u naartoe gaat.

U excuseert zich voor de zeer lange vraag. Ik vind uw vraag vooral polariserend. Ik vind dat we alles altijd in zijn totaliteit moeten zien. Dan moeten we kijken wat verantwoordelijk is voor wat. We moeten dat in de juiste context plaatsen, zonder te polariseren en zonder een bepaalde sector te viseren.

De landbouw staat voor 6 procent van de productie van fijn stof. Dus zijn er nog heel wat andere factoren verantwoordelijk voor de rest van de productie.

Ik heb er alle vertrouwen in dat de studies van het ILVO straks meer duidelijkheid kunnen verschaffen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, de band tussen gezondheid en leefmilieu is een heel belangrijke. Het is een thema dat bij de bevolking gevoelig ligt. We kunnen mensen duidelijk sensibiliseren voor milieuzorg, al is het maar voor hun eigen gezondheid en die van hun kinderen.

Elk onderzoek naar die band en de impact van landbouw op het milieu is zeker nuttig en welkom. Ik kan me wel voorstellen dat we ook op dit vlak het warm water niet moeten uitvinden. Er zal al veel onderzoek gebeurd zijn in andere landen. Onderzoek is goed en we moeten dat aanmoedigen, maar we moeten vooral kijken wat er elders al bestaat en dat bij elkaar leggen.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik sluit me aan bij verschillende tussenkomsten. Ik vind dat het onderzoek inderdaad goed is. Het is heel goed dat het gebeurt en we zijn zeer benieuwd naar de resultaten. Er zijn misschien aanwijzingen dat...

Er is al heel wat onderzoek. Ik moet vaststellen dat verschillende bestaande onderzoeken verschillende zaken net in twijfel trekken. Ik hoop dat we als politiek verantwoordelijken de tijd, ruimte en afwegingen zeer zorgvuldig doen voor we een of andere uitspraak in een of andere richting doen.

Ik begrijp heel goed dat gezondheid ons allerdierbaarste en kostbaarste goed is, van ons maar zeker ook van anderen en van kwetsbare personen. Dat wil zeggen dat men snel gaat polariseren of schrik gaat aanjagen. Dat kan of mag geenszins iemands bedoeling zijn. Als politiek verantwoordelijken moeten wij op een correcte manier omgaan met gegevens en studiewerk. Ik kijk vooral uit naar de resultaten van de onderzoeken die lopen, minister.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voor de link tussen milieu en gezondheid hebben we zelfs een steunpunt. We vinden het cruciaal om samen met Welzijn de gezondheidseffecten te bekijken. We doen daar al jaren onderzoek naar. Dat is één ding.

Volksgezondheid, epidemieën en dergelijke zijn federale bevoegdheden. Leefmilieu is mijn bevoegdheid. Ik ben ook minister van Landbouw.

U vraagt naar buitenlandse studies en naar een grondige literatuurstudie. Dat is net wat het ILVO gedaan heeft en waar die nuance uit komt. Dat is belangrijk om nog eens te herhalen.

U vraagt om dat onderzoek voort te zetten. Het klopt dat de provincie West-Vlaanderen dit niet langer wil trekken. Zoals ik al uitdrukkelijk zei, zijn wij bereid om te bekijken – er zitten heel veel budgetten bij onderzoek en ontwikkeling – wie wat draagt. Het is natuurlijk leuk en goed en nodig om verder onderzoek te doen, maar het moet financieel worden gedragen. We zitten met alle partners rond de tafel om te bekijken hoe we een goede opdracht kunnen uitschrijven en hoe we dat gaan financieren. We nemen dat zeker au sérieux.

De VMM doet op dit moment heel veel metingen en volgt goed op wat de consequenties kunnen zijn van de uitstoot van lucht en van andere zaken op de

gezondheid, en wat de effecten zijn. Ze werken uiteraard samen met het steunpunt Milieu en Gezondheid.

Bart Caron (Groen): Minister, fijn om te horen dat u dat doorzet en dat er inderdaad duidelijkheid kan komen over het effect op omwonenden.

Ik viseer de veeteelt niet, mevrouw Peeters. Ik ben geen liefhebber van grootschalige en intensieve veeteelt, dat weet u, en dat zal ik niet verbergen. Daar gaat het nu niet over. Ik beschouw de situatie zoals ze is. Ik wil die situatie al dan niet in relatie brengen met de omwonenden of de professionals in de sector, het liefst niet natuurlijk. Ik wil daar duidelijk over zijn.

Ook de files en de industrie zorgen voor heel wat fijn stof of andere vormen van uitstoot, broeikasgassen en dergelijke. Dat doet niet alleen de landbouwsector, laat dat duidelijk zijn. Maar elke sector moet zijn verantwoordelijkheid nemen en ook de landbouw moet dat doen. Dat weten ze en dat onderschrijven ze. Lees maar Boer & tuinder, De Drietand of Landbouwleven. De sector zelf erkent het en de overheid zal hen daarin moeten ondersteunen.

Er is veel onderzoek naar fijn stof, minister, dat is waar. Het punt is hier dat we met de omwonenden een heel specifiek bereik hebben. De professionals krijgen heel andere dosissen en gehalten binnen. Mensen die verderaf wonen krijgen veel minder binnen. Dat is een heel specifiek onderzoek. U hebt ernaar verwezen. Ik vind het fijn dat u het oppakt en ik dank u daarvoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lydia Peeters aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het everzwijnbeheer in de faunabeheerzones – 2295 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): Het everzwijnbeheer is hier al meermaals aan bod gekomen. Telkens opnieuw wordt gezegd dat het zaak is om te kijken naar een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak om dat beheer op een gedegen manier te doen. Om tot een gedragen aanpak te komen is overleg tussen alle verschillende geledingen zeer belangrijk. We denken aan de natuursector, de jachtsector, de bijzondere veldwachters en de lokale overheden.

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) organiseert daarom jaarlijks voor 1 mei een overleg rond het wild zwijn per faunabeheerzone. We hebben in Vlaanderen negen van deze faunabeheerzones of -gebieden die afgebakend zijn door natuurlijke grenzen zoals kanalen of autosnelwegen. Deze natuurlijke grenzen bemoeilijken de verspreiding of uitwisseling van everzwijnen van het ene naar het andere leefgebied. Door Vlaanderen in te delen in verschillende faunabeheerzones waakt men erover dat de afgesproken aanpak zoveel mogelijk een antwoord biedt op de lokale problematiek.

Het overleg rond het wild zwijn per faunabeheerzone wil een consensus bereiken – en dat is heel belangrijk – over de populatiedoelstelling, de gezamenlijke aanpak en de preventie inzake schade door het wild zwijn. De basis voor het overleg wordt gevormd door schade-indicatoren.

Onlangs, op 19 juni, kregen we in Hasselt een toelichting over de aanpak van de everzwijnenproblematiek. Daar kwam ter sprake dat er intussen een overleg is

geweest tussen de verschillende actoren per gebiedseenheid of faunabeheerzone. In principe moet er een consensus worden gehaald om de lokale gezamenlijke aanpak en de preventiedoelstellingen te verfijnen. Wij behoren in Limburg tot gebied 9, maar blijkbaar is daar geen consensus over de verschillende punten en kan men daar niet verder ageren.

Het is hier al herhaaldelijk gezegd, ik verwijs naar de commissievergadering van november 2017. Voor dat overleg en die consensus is een gedegen aanpak nodig.

Minister, wat zijn de resultaten en bevindingen van de overlegrondes tussen de verschillende actoren, vooral de landbouwsector, de natuursector, de jachtsector en het ANB?

Voor hoeveel faunabeheerzones is er een consensus tussen de betrokken actoren?

In hoeveel gevallen heeft dit al geleid tot een lokaal opgestart overleg?

Voor hoeveel faunabeheerzones is er geen consensus, en wat zijn hiervan de redenen?

Waarom werden de gemeenten als voorname eigenaar en verpachter van het jachtrecht niet eerder betrokken in het overleg, maar komen zij pas in een latere ronde aan de orde?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: In eerste instantie werd teruggeblikt op de consensus van het afgelopen jaar en de evolutie van de everzwijnenpopulatie en het schadeverloop. Daarnaast werden de initiatieven die op het terrein werden gerealiseerd in de verschillende faunabeheerzones, grondig geëvalueerd. De meerwaarde van het samenwerken aan en samen zoeken naar oplossingen binnen het concept faunabeheerzone werd unaniem geapprecieerd. Uit die reflecties werden ook lessen getrokken en werd het gesprek over een nieuwe consensus gestart. In nagenoeg alle gevallen ging dit gepaard met een herformulering van het populatiedoel in functie van schade. Aangezien de grootte van een lokale everzwijnpopulatie moeilijk in te schatten is, de voorkomende schade niet in lineair verband staat met de populatiegrootte en de effectieve schade goed meetbaar is, leek schade een betere graadmeter om de populatiedoelstelling te bepalen. Het engagement om een e-loket voor schaderegistratie te ontwikkelen, werd dan ook versneld gerealiseerd.

Een andere belangrijke vaststelling is dat helder cijfermateriaal en objectieve basiskennis onontbeerlijk zijn om een sereen en open debat te kunnen voeren. Uit zo goed als alle overlegmomenten bleek ook dit jaar de grote vraag naar kennis en geobjectiveerde cijfers en data. In alle faunabeheerzones kwamen vragen over de aanwezigheid, de reproductie en de trend van de everzwijnenpopulatie, over het afschot, de omvang van de schade, het aantal verkeersslachtoffers, de beheertechnieken en de aanpak.

De trend in verspreiding en afschot werd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) uitgebreid toegelicht en is beschikbaar op de website <https://grofwildjacht.inbo.be>. Daar zijn kaartmateriaal, tabellen en figuren interactief te consulteren. Beheertechnische vragen werden beantwoord op basis van kennis uit in hoofdzaak buitenlands wetenschappelijk onderzoek en de expertise die ondertussen in Vlaanderen werd opgebouwd door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), het INBO en de jachtsector.

Wat verkeersslachtoffers en landbouwschade betreft, werden de deelnemers gewezen op het e-loket van ANB. Er werd gevraagd hier actief gebruik van te maken

Voor alle faunabeheerzones werd met alle betrokken partijen die aanwezig waren, een consensus geformuleerd voor het seizoen 2018-2019. De per faunabeheerzone bereikte consensus wordt met bijhorend verslag door ANB verwerkt en aan de betrokkenen bezorgd. Afhankelijk van de timing van het laatste overleg in de respectieve faunabeheerzones is deze procedure al afgerond of nog aan de gang. De volledige afronding wordt verwacht in het vroege najaar. Ik verwacht daarover een eindverslag van ANB.

De afronding van het overleg binnen de faunabeheerzone, wat resulteerde in een consensus, is de basis voor het lokale overleg. De afgelopen weken hebben alle partners hun engagementen opgenomen om het overleg op het niveau van de wilbbeheereenheden binnen de faunabeheerzone zo goed mogelijk voor te bereiden. Zo nam de provincie Limburg het initiatief om de betrokken gemeenten ruim te informeren over de biologie en populatiedynamiek van het everzwijn, over de wettelijke mogelijkheden, het lokale overleg en de werkwijze om dit overleg te doen slagen. Het initiatief van de provincie Limburg is een mooi voorbeeld dat moet toelaten om het lokaal overleg in concrete resultaten om te zetten.

ANB heeft momenteel geen volledig beeld over de geplande lokale overlegmomenten. Het initiatief zit wettelijk bij de lokale wilbbeheereenheden.

Uit artikel 54 en 55 van het Jachtvoorwaardenbesluit blijkt dat voor de vertegenwoordiging op lokaal en bovenlokaal niveau gekozen werd voor participatie van gelijkaardige bestuurlijke niveaus. Op het niveau van de faunabeheerzones zijn de provincies de officiële gesprekspartner, op het niveau van de wilbbeheereenheden zijn dat de gemeenten. Elk van deze niveaus kan uiteraard zijn standpunten en engagementen delen met het andere niveau, wat alleen maar verrijkend kan zijn.

Het initiatief van de provincie Limburg om de gemeenten te informeren en te begeleiden in dit project is dan ook een mooi voorbeeld van hoe deze participatie echt werkt. Het bewustzijn bij de gemeenten dat zij een voorname speler zijn voor het welslagen van het beheer van everzwijnen in al zijn facetten, is cruciaal. Ik hoop dan ook dat de gemeenten verder groeien in hun rol als initiatiefnemer, facilitator en bruggebouwer tussen alle betrokken partijen.

De voorzitter: Mevrouw Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): In de provincie Limburg hebben wij inderdaad op 19 juni die toelichting gekregen, maar ik had begrepen dat de problematiek van een andere orde was. Klaarblijkelijk zou er specifiek voor die faunabeheerzone 9 nog geen concreet plan op tafel liggen. Men gaf aan dat er nog geen consensus was tussen het ANB en de andere sectoren. Aangezien er nog heel wat discussie was over de prijs, de jachtverpachting door het ANB, de jachtkansels, de afschotperimeter enzovoort konden de lokale WBE's nog niet in actie schieten en in overleg gaan met de lokale besturen. Doordat het ANB dus gedeeltelijk in gebreke bleef en nog niet voor de hele zone een consensus kon voorleggen, konden de WBE's nog niet in actie treden met de lokale besturen.

Iedereen zegt dat het heel belangrijk is dat er zo snel mogelijk een gedragen visie komt die berust op een consensus. Als daar dan problemen zijn, moeten we daarover zo snel mogelijk aan tafel gaan zitten. Het lijkt mij aangewezen dat de lokale besturen daar onmiddellijk bij zijn. Doordat de provincie het initiatief heeft genomen om een toelichting te geven aan de lokale besturen – en misschien is de everzwijnenproblematiek in Limburg ook wel het grootst – kwam daar ook de vraag naar boven waarom er op 1 juni geen consensus was bereikt. U zegt dat dit verhaal wellicht in het najaar volledig wordt afgerond, maar het zou toch goed zijn dat aan het ANB wordt gevraagd waarom er nog altijd geen specifiek resultaat is voor faunabeheerzone 9.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Peeters, de informatie die het ANB me heeft bezorgd, is dat er overal een consensus is. Het eindverslag moet echter nog een aantal fases doorlopen maar zou er wel tegen het jachtseizoen zijn. Ik zal nog eens specifiek informeren aangezien u andere signalen krijgt bij het ANB. Ik zal hen aanmanen om ervoor te zorgen dat niemand uit de boot valt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, en aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europese actieplan om minder te couperen bij varkens
– 2243 (2017-2018)**

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, staartbijten bij varkens komt meestal voor wanneer de dieren in een monotone omgeving worden gehouden en zich bijgevolg vervelen. Varkens zijn bijzonder intelligente dieren die graag wroeten en hun omgeving willen ontdekken. Een drastische manier om staartbijten tegen te gaan is gewoon het couperen of het afbranden van de staart.

De Europese richtlijn stelt dat de staarten van varkens enkel mogen worden gecoupeerd in uitzonderlijke gevallen, maar die richtlijn wordt helaas erg vaak met de voeten getreden. Enkel wanneer alle andere maatregelen tegen staartbijten geen effect blijken te hebben, mag de ingreep in principe toegepast worden. Maar we weten dat het couperen van varkensstaarten bij ons in Vlaanderen en trouwens ook in de rest van Europa een standaardgebruik en pure routine is, terwijl het eigenlijk een uitzonderingsmaatregel zou moeten zijn.

De Europese Commissie erkent nu dat er een probleem is en komt daarom met een beoordelingssysteem voor verrijkmateriaal in de varkensstallen. Een omgeving die niet complex genoeg is, is de voornaamste reden tot verveling en staartbijten. De Europese richtlijn legt op dat alle varkens toegang moeten hebben tot 'speelmateriaal' zoals stro en zaagsel. De commissie stelt dat het aangeboden verrijkmateriaal vaak tekortschiet om de varkens te behoeden voor staartbijten. Een ketting voldoet bijvoorbeeld niet aan de vereisten van goed afleidingsmateriaal, dat moet immers best kauwbaar, vervormbaar, eetbaar en onderzoekbaar zijn. Een ketting of harde bal zal vanaf 1 september 2018 dan ook niet meer als geschikt afleidingsmateriaal bestempeld worden.

De boer moet dus op zoek naar nieuwe vormen van afleiding voor zijn varkens. Net daarom is het belangrijk om regelmatig na te gaan of het materiaal effectief is. Dit zal minimaal een keer per maand voor minstens vijf hokken moeten gebeuren.

De nieuwe methode zal vanaf 1 september 2018 door de varkensboer moeten worden toegepast. Resultaten moeten beschikbaar gehouden worden voor inspecties. De Inspectiedienst Dierenwelzijn zorgt voor een Excelbestand dat ook digitaal kan worden ingevuld en automatisch de nodige berekeningen maakt.

Minister, hoe staat u tegenover dit actieplan van de Europese Commissie?

Hoe zult u de Vlaamse boeren informeren, sensibiliseren en eventueel ondersteunen inzake dit actieplan? Ik stel deze vraag zowel aan u als aan minister

Schauvliegje als minister van Landbouw, maar u zult me wellicht kunnen antwoorden voor beide bevoegdheden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Volgens de Europese richtlijn met betrekking tot het welzijn van varkens mogen de staarten niet routinematig gecoupeerd worden. Als wordt vastgesteld dat er een probleem van staartbijten is, moet de varkenshouder eerst alle mogelijke andere maatregelen nemen om te proberen dit probleem op te lossen, zoals verschillende soorten verrijkmateriaal. Hij moet dit ook kunnen bewijzen. Pas als geen van deze maatregelen resultaat oplevert, mag overgegaan worden tot het couperen van de staarten.

Uit een onderzoek van de Europese Commissie is echter gebleken dat in vrijwel alle lidstaten de overgrote meerderheid van de varkens gecoupeerd is. Dit is ook in Vlaanderen het geval. Daarnaast blijkt ook dat de verplichting om aan te tonen welke maatregelen genomen werden vaak heel minimalistisch wordt geïnterpreteerd. Zo wordt nogal eens volstaan met een simpel attest van de bedrijfsdierenarts waarin staat dat couperen noodzakelijk is, zonder verdere details. Daarom heeft de Commissie aan alle lidstaten gevraagd om een actieplan op te stellen om deze problemen terug te dringen. De Commissie heeft zelf ook twee documenten verspreid met richtlijnen over staartbijten en verrijkmateriaal en over hoe aan de Europese regelgeving voldaan kan worden.

Het couperen van de staart is zonder twijfel een pijnlijke ingreep die een belangrijke impact heeft op het dierenwelzijn. Het is dan ook belangrijk dat ernaar gestreefd wordt om de ingreep zo veel mogelijk te beperken.

Staartbijten is echter geen gemakkelijk probleem. Er kunnen heel wat oorzaken aan de basis ervan liggen en vaak is het een combinatie van factoren die dit gedrag veroorzaakt. Het is dikwijls heel moeilijk om te bepalen wat de effectieve trigger is. Onvoldoende verrijking speelt alleszins een belangrijke factor bij de problematiek van staartbijten.

Dit is dan ook het focuspunt van het Vlaamse actieplan. Dit actieplan verduidelijkt welke verrijkmaterialen adequaat zijn om voor afleiding te zorgen, waarbij het document van de Europese Commissie als basis is gebruikt. Het blijkt immers dat er nog heel wat misverstanden bestaan over de verrijkingswaarde van verschillende materialen bij varkens. Zo worden kettingen en harde kunststof vaak gebruikt om te voldoen aan de verplichting om adequaat verrijkmateriaal te voorzien, terwijl al lang geweten is dat die slechts een zeer beperkte verrijkende waarde hebben voor varkens. Dit is dus niet voldoende om aan de richtlijn te voldoen.

Daarom verplicht het Vlaamse actieplan vanaf 1 september om deze materialen te vervangen of aan te vullen met geschiktere verrijkmaterialen, zoals stro, jute zakken, natuurlijk touw of zacht en onbewerkt hout. Daarnaast moeten de varkenshouders regelmatig een beoordelingsdocument invullen dat door de Europese Commissie werd opgesteld. Dit zal slechts een tiental minuten werk per maand vragen, maar het zal de varkenshouder wel toelaten om in te schatten of het aangeboden verrijkmateriaal ook echt gebruikt wordt, of dat het beter vervangen wordt door iets anders.

In een later stadium zullen varkenshouders ook jaarlijks samen met hun bedrijfsdierenarts een actieplan voor hun bedrijf moeten opstellen om staartbijten structureel aan te pakken. We hebben aan de landbouworganisaties gevraagd om een voorstel uit te werken over hoe zo'n bedrijfsactieplan er zou kunnen uitzien. Op dit moment wacht ik nog op hun antwoord.

Het actieplan dat werd voorgelegd aan de Europese Commissie werd vooraf doorgesproken met de sector. De nieuwe voorschriften aangaande verrijkmateriaal werden gericht verspreid naar de varkenssector via de landbouworganisaties, de landbouwpers en het Varkensloket. De dierenartsen werden via de dierenartsenverenigingen ingelicht. Alle informatie is ook terug te vinden op de website van de dienst Dierenwelzijn.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, ik ben blij te horen dat u ook een Vlaams actieplan hebt uitgewerkt. Daarmee geeft u aan dat dit een goed idee is van Europa, dat u gaat proberen om te zetten op het Vlaamse niveau.

Het is bijzonder belangrijk dat die informatie ook bij de landbouwer geraakt. Ik verneem uit uw antwoord dat die informatie via alle mogelijke kanalen doorgestuurd wordt.

Naast het verhaal van die afleiding in de stallen denk ik dat er bij de bouw van nieuwe stallen kansen liggen om voor meer afleiding van de dieren te zorgen. Er is ook VLIF-investeringssteun voor de bouw van nieuwe stallen. Kunnen we daarbij geen voorwaarden inzake dierenwelzijn opleggen? Die zijn er vandaag wel al. Op een studiedag bij de Thomas More Hogeschool werd onderzocht welke kleine ingrepen in de stalrichting konden worden gedaan voor een betere groepshuisvesting, bijvoorbeeld wat betreft vluchtroutes. We moeten verder durven inzetten op een aantal voorwaarden die gekoppeld worden aan het verkrijgen van steun bij de bouw van nieuwe stallen.

Ik ben wel tevreden dat de varkenshouders op de hoogte gebracht worden van deze nieuwe regelgeving en dat er sensibilisering, en later ook controle en monitoring zal komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over nieuwe undercoverbeelden van wanpraktijken in de pluimveesector – 2288 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het welzijn van landbouwdieren – 2289 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Onafhankelijke): Minister, op dinsdag 19 juni 2018 doken opnieuw beelden op van wanpraktijken in de pluimveesector. Dierenrechtenorganisatie Animal Rights filmde undercover bij een bedrijf dat gespecialiseerd is in het rapen en opladen van kippen voor transport naar de slachthuizen. Op de undercoverbeelden is te zien hoe medewerkers van het bedrijf de dieren hardhandig aanpakken: vleeskuikens worden geschopt, komen onder containers terecht, worden ruw bij elkaar gegraaid en hardhandig in containers gegooid waarbij hun poten regelmatig breken. U verklaarde in de pers te willen bekijken of het bedrijf zijn afspraken nagaat, hoewel u ook benadrukte dat u vorig jaar al samen zat met de sector en toen reeds een actieplan werd opgelegd.

Hoe zit het nu met de naleving van die afspraken?

Ik ben al geruime tijd voorstander van een bredere doorlichting dan die welke tot nog werd uitgevoerd en die beperkt is tot de slachthuizen. Ook bij het transport en de primaire bedrijven zijn klaarblijkelijk heel wat problemen. Gezien de voorbije en recente dierenwelzijnsschandalen, plant u de doorlichting van de slachthuizen uit te breiden naar de transport- en primaire bedrijven?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Sinds de jongste staatshervorming is dierenwelzijn een Vlaamse bevoegdheid, met een eigen minister die, en daar zijn we blij om, niet de minister van Landbouw is. Een minister van Landbouw redeneert immers vanuit een economisch oogpunt.

Een minister van Dierenwelzijn moet deze koppeling met het economisch profijt kunnen overstijgen en moet zich focussen op het welzijn van alle dieren, het dierenleed bestrijden en de voorschriften handhaven bij mistoestanden. Hierbij hoeft de minister van Dierenwelzijn geen onderscheid te maken tussen gezelschapsdieren, dierentuindieren of landbouwdieren, hoeft hij de waarde van het ene dierenleven niet af te wegen tegenover het andere.

In de praktijk zien we echter weinig bekommernis over de levenskwaliteit van landbouwdieren. Wanneer er weer eens schokkende beelden opduiken die undercover gedraaid werden door dierenrechtenorganisaties, zoals recent andermaal in een kippenkwekerij, dan volgen er verontwaardigde reacties, maar structureel verandert er niets. De productie gaat gewoon verder.

Landbouwdieren worden nog steeds veeleer als een product dan wel als een levend wezen beschouwd. Dat leid ik toch af uit uw antwoord op een recente schriftelijke vraag van mezelf over de aantallen dieren die op lang transport gezet worden. De controle op het welzijn van deze dieren laat u volledig over aan het FAVV. Deze dieren zijn voor u geen dieren meer. Ze zijn voedsel, ook al tijdens hun leven.

De journaals die na elk transport moeten worden opgestuurd naar de dienst Dierenwelzijn, worden daar blijkbaar verticaal geklasseerd, want aangeven om hoeveel dieren het gaat, kunt u niet. De dieren waarvoor er geen gezondheids-certificaat nodig is, ontsnappen zelfs helemaal aan de radar. U neemt aan dat het om zeer beperkte aantallen gaat en dat de risico's evenzeer beperkt zijn, maar meer dan een aanname is dit niet. Er zijn geen gegevens beschikbaar. Maar uit een recent VELT-artikel blijkt dat het over miljoenen dieren zou gaan, bijvoorbeeld kuikens.

En dan wil ik het ook nog eens over een ander fenomeen hebben, waarover het vanuit uw hoek ook opmerkelijk stil blijft, met name over stalbranden. Als West-Vlaming kan ik toch wel stellen dat er de voorbije maanden en jaren opvallend veel stalbranden zijn geweest. Alleen al in de week voor ik deze vraag indiende, kwamen er in een kippenstal in Watou 20.000 kippen om, in april 70.000 kippen in Beerse, en in december 30.000 in Oostrozebeke. Dat zijn maar drie berichten uit een korte opzoeking inzake de voorbije maanden. Bij branden in varkens-bedrijven in West-Vlaanderen vielen er de voorbije 3 maanden trouwens samen ruim 3000 dode varkens te betreuren. Dat gaat toch over behoorlijk grote aantallen, als u het mij vraagt.

Minister, ik stelde hierover al vragen aan uw collega bevoegd voor de landbouw, maar zij verklaarde zich onbevoegd, met de mededeling dat brandveiligheid een zaak is van de federale overheid. Het zou me trouwens heel sterk verbazen, mocht de minister van Onderwijs eenzelfde principe hanteren indien er op enkele

maanden tijd diverse schoolgebouwen zouden afbranden, maar sorry voor de wat cynische vergelijking. En uiteraard zou de minister van Welzijn ook nadenken over brandveiligheid indien er regelmatig rusthuisbewoners in een brand zouden blijven. Minister, sorry dus, maar u mag er ook niet aan ontsnappen, net zomin als uw collega, minister Schauvliege, en misschien nog des te meer. Brandpreventie is een bekommernis als we het over het welzijn van dieren hebben.

Wel lanceerde u een oproep om met zijn allen een sticker op ons raam te plakken indien er huisdieren in de woning aanwezig zijn, omdat er "elk jaar tientallen tot zelfs honderden dieren het slachtoffer worden van een woningbrand, een CO₂-vergiftiging of zelfs wateroverlast". Een mooie actie, daar niet van, maar die steekt wel schril af tegen de stilte over de tienduizenden dieren die jaarlijks een stalbrand niet overleven. De West-Vlaamse Milieufederatie (WMF), die ik vandaag al heb vernoemd, roept naar aanleiding van de recente brand in Watou alvast op tot meer controle op de brandveiligheid van stallen en tot het bijvoorbeeld voorzien in een aangrenzende evacuatieweide.

Minister, klopt mijn aanvoelen dat het welzijn van landbouwdieren minder hoog op uw agenda staat dan dat van gezelschapsdieren? Spreek me maar tegen als u vindt van niet. Waarom laat u de controle op verre veetransporten volledig over aan het FAVV, en staat die controle dus in functie van voedselveiligheid en niet meteen in functie van dierenwelzijn?

Zult u, nadat er andermaal schokkende undercoverbeelden opdoken in de media, structurele maatregelen nemen om het dierenwelzijn in de grootschalige veeteelt te verbeteren? Waarom ondernam u de gesmaakte actie om via de huisdierensticker tientallen tot honderden huisdieren te redden, maar nam u geen initiatief om te voorkomen dat er tienduizenden tot honderdduizenden landbouwdieren sterven in stalbranden? Even de verhoudingen respecteren. Overweegt u nog een dergelijk initiatief? Hoe staat u tegenover de voorstellen van de WMF om de regelingen inzake stallen bij te sturen, zodat dieren een reële kans krijgen om stalbranden te overleven?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Caron, ik weet niet in welke fysieke of gemoedstoestand u of uw medewerker deze vraag heeft opgesteld, maar ik ontken ten stelligste dat het welzijn van landbouwhuisdieren me minder na aan het hart zou liggen dan dat van gezelschapsdieren.

Waarover het gaat, is het grote verschil dat geldt tussen landbouwdieren en gezelschapsdieren. Voor gezelschapsdieren en exotische dieren zijn er nu eenmaal geen Europese dierenwelzijnsregels, en die gelden wel voor landbouwdieren. Daarom ook komt dat in deze commissie minder aan bod. Voor de categorie van de gezelschapsdieren en de exotische dieren komt het aan de lidstaten toe om zelf regelgeving uit te werken. Bij landbouwdieren zit je natuurlijk met een Europese regelgeving, die betrekkelijk weinig ruimte laat, en ik heb dus ook niet bijster veel ruimte om daar regelgevend in op te treden. Dat belet niet dat Vlaanderen toch ook heel wat doet inzake het dierenwelzijn in de landbouwsector, meer dan andere regio's of lidstaten binnen de Europese Unie, zou ik zelfs zeggen. Binnen Europa is Vlaanderen niet voor niets een voortrekker op het vlak van dierenwelzijn, ook voor de landbouwhuisdieren. We doen dat samen met enkele andere vooruitstrevende landen, namelijk Nederland, Duitsland, Zweden en Denemarken.

Daarbij trachten we samen prioritaire thema's te identificeren en op de Europese tafel te leggen, mogelijke acties te bespreken en voorstellen aan de Europese Commissie te formuleren. We hebben gemeenschappelijke voorstellen geformuleerd over onder andere het transport van dieren en het welzijn van legkippen die nog niet legrijp zijn. Ik heb ook de Europese werkgroep over de castratie van

varkens opnieuw op gang getrokken. Er is ook een structureel overleg met de diverse landbouworganisaties. Zo heb ik, nadat uit een studie van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) was gebleken dat de mortaliteit tijdens het transport van pluimvee te hoog ligt, de volledige pluimveeketen gevraagd een actieplan op te stellen om die sterftcijfers terug te dringen. De pluimveesector is daarmee ook daadwerkelijk aan de slag gegaan en heeft een plan op tafel gelegd, dat sinds december van verleden jaar in uitvoering is. Een van de actiepunten is trouwens een verbetering van de opleiding van de vangploegen. Wanneer dat actieplan echt helemaal is uitgerold, zullen we het ook te gepasten tijde evalueren.

De doorlichting die nu in de slachthuizen is gebeurd, uitbreiden naar de volledige landbouwsector, is praktisch onmogelijk. We hebben een tijd geleden in de schoot van deze commissie de evaluatie gehoord van de doorlichting door Thomas More van 32 slachthuizen. Die doorlichting heeft een jaar geduurd. Als we het hebben over de volledige landbouwsector, dan hebben we het niet over 32 bedrijven, maar over bijna 50.000, en dan tellen we de transporteurs nog niet mee. Dat is dus nogal onrealistisch, vrees ik, maar het is wel zo dat we een controleplan hebben uitgewerkt, waarbij de Inspectiedienst Dierenwelzijn ook is begonnen met proactieve controles. Dat was ook nog niet zo in de landbouwsector. Die controles gebeuren boven op de eerstelijnscontroles die het FAVV uitvoert. Die controles fungeren niet alleen als controle van de bedrijven in kwestie, maar ook als controle van de controle door het FAVV. Op die manier houden we dus zelf rechtstreeks toezicht, en ook ten aanzien van de werkzaamheden van het FAVV, dat daar ook in onze opdracht toekijkt op de naleving van het dierenwelzijn.

Dat de controles op de langeafstandstransporten worden gedaan door het FAVV, is ook de logica zelve. Dat is vanuit het oogpunt van de efficiëntie, want elk transport vertrekt eigenlijk van bij het FAVV. Elke export moet worden gecertificeerd door het FAVV. Die certificatie gebeurt op de plaats van het vertrek, bij het laden van de dieren, wat dus betekent dat letterlijk elke export van landbouwdieren door het FAVV wordt gecontroleerd. Tijdens die controle kijkt het FAVV niet alleen na of de diergezondheidsregels worden nageleefd; ze hebben ook een checklist met een aantal dierenwelzijnsregels die moeten worden nageleefd, en dus moeten worden afgevinkt. Ze doen dat op basis van de instructies van de dienst Dierenwelzijn. Je mag ook niet vergeten dat elke lidstaat ook een bepaald aandeel van de transporten moet controleren bij aankomst. Als daarbij overtredingen worden vastgesteld, dan wordt de lidstaat van oorsprong daarvan op de hoogte gesteld. Het FAVV wordt dus eigenlijk ook op de plaats van bestemming nog eens gecontroleerd. Daarnaast worden de journaals na afloop van het transport ook doorgestuurd naar de dienst Dierenwelzijn. Die journaals worden gecontroleerd. Daarbij kunnen we ook nagaan of de reisroute, de voorziene stopplaatsen en de vooropgestelde transportduur die door het FAVV werden goedgekeurd, wel realistisch waren. Uit die informatie blijkt vandaag niet dat de inspecteurs van het FAVV bij exportcontroles niet voldoende aandacht zouden hebben voor het dierenwelzijn.

Dan is er tot slot de problematiek van de stalbranden. De brandveiligheidsnormen voor nieuwe stallen zijn verstrengd in 2009. Er moet onder andere in een compartimentering worden voorzien en er moet een brandveiligheidsattest worden verstrekt door de brandweer.

Natuurlijk sta ik achter elke maatregel die dierenlevens kan sparen. Zoals u aangeeft, zijn de brandveiligheidsvoorschriften een federale bevoegdheid. U zegt dat ik mijn collega van Landbouw moet aanspreken, maar het is een federale en geen Vlaamse bevoegdheid. Als men op dat vlak vooruit kan gaan, vindt u in mij de eerste bondgenoot. Het is een discussie die aan de overkant van de straat moet worden gevoerd.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevorde (Onafhankelijke): Minister, de doorlichting van de slachthuizen is een serieus werk geweest. Ik ben altijd voorstander geweest van een doorlichting van alle slachthuizen, maar men heeft gekozen voor een representatief beeld van de sector. U hebt gelijk: het gaat om heel veel bedrijven, het gaat om heel de landbouwketen. Een doorlichting zou ook daar een representatief beeld moeten geven.

U zegt zelf dat er afspraken werden gemaakt met de pluimveesector, onder meer over de vangsten voor het transport naar het slachthuis. De beelden van de dierenrechtenorganisatie tonen nu net aan dat het in heel veel kippenkwekerijen flink fout loopt. Het is dus een legitieme vraag of die afspraken daadwerkelijk worden nageleefd. Bestaat er een manier om dat te evalueren?

Bart Caron (Groen): Minister, wat betreft de landbouwbedrijven en de transporten begrijp ik dat het niet doenbaar is om alles te vatten. Dat is ook niet mijn vraag. U spreekt over proactieve controles en de controles van het FAVV enzovoort. Ik denk dat hier steekproefsgewijs het een en ander kan gebeuren, zeker wat de transporten betreft, veeleer dan bij landbouwbedrijven. Ik denk dat er daar nog vrij veel problemen zijn die niet opgelost zijn. Men kan ze niet allemaal controleren, maar men kan wel een gedragscode opstellen. Men kan met de transporteurs afspraken maken en die steekproefsgewijs controleren.

Inzake de internationale transporten blijven er grote mazen in het net. Minister, u bent een beetje inconsequent met uzelf. Voor de slachthuizen vindt u dat de inspectie Dierenwelzijn versterkt moet worden. U suggereert dat de dierenartsen van het FAVV onvoldoende het dierenwelzijn in de slachthuizen kunnen opvolgen en daarom wilt u uw eigen diensten versterken. En hier zegt u: 'Nee, ik wil het eigenlijk helemaal op het FAVV, want zij staan aan de bron, zij moeten de eerste check-in doen en de checklist bezorgen.' Ik ben voor de samenwerking met het FAVV, maar je kunt inderdaad niet alles vatten. De internationale transporten zouden toch specifiekere steekproefsgewijs moeten worden gecontroleerd, als dat haalbaar is, in samenwerking met het FAVV.

De stalbranden vallen natuurlijk onder de federale bevoegdheid. U kunt toch niet zeggen dat de overkant het moet regelen en het u niet aantrekken? De cijfers van de dieren die omkomen bij stalbranden, zijn enorm. Dat zijn gruwelijke omstandigheden voor de dieren. Ik zou het normaal vinden dat u aan de overkant minstens op de tafel gaat kloppen of uw collega's gaat aanspreken om die regeling te herbekijken. Niet alleen compartimentering maar ook een gegarandeerde inspectie met een attest moet mogelijk zijn. De aantallen zijn veel te hoog om dat zo blauwblauw te laten en het aan de overkant over te laten. Ik zal mijn federale collega's aanspreken, ik verwacht van u hetzelfde, minister.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Ik deel natuurlijk de bekommernis rond de stalbranden. Er zijn inderdaad veel stalbranden geweest, mijnheer Caron. Is dat nu significant meer? Dat weet ik niet, ik hoop van niet. Normen zijn normen. De toepassing ervan is ook iets. Als we de redenering volgen dat er nooit meer een stalbrand mogelijk mag zijn, dan moet men geen gebouwen meer plaatsen en geen dieren meer houden. Zelfs met de strenge normen in de woning- en industriebouw moet de brandweer toch nog af en toe uitrukken. Een calamiteit kan men niet altijd voorkomen.

Aan de andere kant deel ik uw bekommernis. Als het kan worden voorkomen, moeten we dat doen, maar we mogen het niet uit de context trekken. Het zijn toch altijd ongevallen, denk ik toch. Kortsluiting kan een oorzaak zijn, of zaken

die buiten de wil van de landbouwer gebeuren. De drama's die zich op een bedrijf kunnen afspelen, zijn voor de bedrijfsleider en het gezin ook heel zwaar.

Minister Ben Weyts: Sommige opmerkingen zijn niet van dien aard dat ik me geroepen voel om te reageren. De controle op de afspraken moet nog met de sector worden besproken. We moeten minstens volgend jaar een evaluatie kunnen doen en kijken in welke mate de afspraken zijn nageleefd en waar we nog moeten bijschaven.

U zegt dat ik inconsequent ben, maar ik doe gewoon de vaststelling dat voor de transporten de samenwerking met het FAVV verloopt naar voldoening. We zien daar geen problemen. Ik denk dat u het tegendeel niet kunt staven. Het is wel anders als het over de slachthuizen gaat. Dat is een heel andere rol en context. Daar is de samenwerking nog niet voldoende of ze werpt toch niet de vruchten af die we verwachten inzake dierenwelzijn. Men is daar gepreoccupeerd met andere zaken. Men legt meer de focus op volksgezondheid, en dat is geen verwijt, dat is een vaststelling. De leemte die daar wordt gelaten, willen we invullen door een eigen systeem op poten te zetten.

Bart Caron (Groen): Dank u voor de verduidelijking. We gaan vooruit, beetje bij beetje.

Er zijn geen statistieken van de calamiteiten, mijnheer Dochy. Ik heb research gedaan en er zijn geen statistieken van stalbranden. Elke veronderstelling zou dubbelzinnig zijn. Er zijn relatief eenvoudige technieken mogelijk, zoals ontsnapingsweides of omliggende terreinen, waar de dieren naartoe kunnen. In noodgevallen moeten ze met een 'verlosknop' de stal kunnen verlaten. Ik weet het niet. Er moeten eenvoudige technieken bestaan die het onderzoeken waard zijn. We moeten dat in beeld krijgen. We moeten die grote aantallen naar omlaag krijgen. *(Opmerkingen)*

Ik weet het niet. Men zou de dieren moeten kunnen evacueren zonder dat men zelf ... maar dat kan niet.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.